

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

NGUYỄN TUẤN ANH - NGUYỄN THỊ THÁI LAN (Đồng Chủ biên)
NGUYỄN THỊ KIM NHUNG - NGUYỄN THU TRANG

THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU DỰA VÀO CỘNG ĐỒNG

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

NGUYỄN TUẤN ANH - NGUYỄN THỊ THÁI LAN (Đồng Chủ biên)
NGUYỄN THỊ KIM NHUNG - NGUYỄN THU TRANG

THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU DỰA VÀO CỘNG ĐỒNG

THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU
DỰA VÀO CỘNG ĐỒNG

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

NGUYỄN TUẤN ANH, NGUYỄN THỊ THÁI LAN (Đồng chủ biên)

NGUYỄN THỊ KIM NHUNG, NGUYỄN THU TRANG

THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU DỰA VÀO CỘNG ĐỒNG

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	9

Chương 1

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU, THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU DỰA VÀO CỘNG ĐỒNG

1. Dẫn nhập	15
2. Con người, môi trường, biến đổi khí hậu và phát triển bền vững	17
3. Nguyên nhân của biến đổi khí hậu	21
4. Tác động của biến đổi khí hậu và tổn thương do biến đổi khí hậu	25
5. Giảm nhẹ biến đổi khí hậu và thích ứng với biến đổi khí hậu	29
6. Cộng đồng, nguồn lực cộng đồng, phát triển năng lực cộng đồng	33
7. Thích ứng với biến đổi khí hậu dựa vào cộng đồng	37

Chương 2

TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU ĐỐI VỚI CỘNG ĐỒNG

1. Dẫn nhập	43
2. Các biểu hiện của biến đổi khí hậu ở Việt Nam	44
3. Tác động của biến đổi khí hậu đến cộng đồng	49
4. Kinh nghiệm quốc tế trong thích ứng với biến đổi khí hậu dựa vào cộng đồng và một số gợi ý đối với Việt Nam khi thực hiện hoạt động thích ứng với biến đổi khí hậu dựa vào cộng đồng	70

Chương 3**TIẾN TRÌNH ĐÁNH GIÁ VÀ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC THÍCH ỨNG
VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU CỦA CỘNG ĐỒNG**

1. Dẫn nhập	82
2. Xác định vấn đề ưu tiên và nhu cầu của cộng đồng trong thích ứng với biến đổi khí hậu	85
3. Đánh giá năng lực của cộng đồng trong thích ứng với biến đổi khí hậu	91
4. Phát triển năng lực của cộng đồng trong thích ứng với biến đổi khí hậu	99
5. Xây dựng chiến lược cộng đồng thích ứng với biến đổi khí hậu	110
6. Giám sát và đánh giá kết quả thích ứng với biến đổi khí hậu dựa vào cộng đồng	118

Chương 4**CÔNG TÁC XÃ HỘI TRONG THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU
CỦA NHÓM DỄ BỊ TỔN THƯƠNG**

1. Dẫn nhập	127
2. Tác động của biến đổi khí hậu tới các nhóm dễ bị tổn thương	129
3. Vai trò của công tác xã hội trong hỗ trợ các nhóm dễ bị tổn thương thích ứng với biến đổi khí hậu	142
4. Công tác xã hội hỗ trợ người nghèo thích ứng biến đổi khí hậu	146
5. Công tác xã hội hỗ trợ người khuyết tật thích ứng với biến đổi khí hậu	149
6. Công tác xã hội hỗ trợ phụ nữ và trẻ em thích ứng với biến đổi khí hậu	153
7. Công tác xã hội hỗ trợ nhóm dân tộc thiểu số thích ứng với biến đổi khí hậu	157

8. Công tác xã hội hỗ trợ nhóm LGBT+ thích ứng với biến đổi khí hậu 160

Chương 5

CÁC KỸ NĂNG PHÁT TRIỂN CỘNG ĐỒNG NHẪM THÚC ĐẨY KHẢ NĂNG THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU CỦA CỘNG ĐỒNG

1. Dẫn nhập 173
2. Các kỹ năng đánh giá về/trong/bởi cộng đồng trong bối cảnh biến đổi khí hậu 174
3. Các kỹ năng phát triển năng lực thích ứng của cộng đồng với biến đổi khí hậu 188

Chương 6

MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP THU THẬP DỮ LIỆU PHỤC VỤ THỰC HIỆN ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU, DỰ ÁN, HOẠT ĐỘNG CAN THIỆP TRONG LĨNH VỰC THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU DỰA VÀO CỘNG ĐỒNG

1. Dẫn nhập 215
2. Vẽ bản đồ về rủi ro, hiểm nguy..... 216
3. Tìm hiểu lịch thời vụ 223
4. Tìm hiểu sự kiện theo chiều lịch đại..... 229
5. Vẽ ma trận tính dễ bị tổn thương 234
6. Vẽ sơ đồ Venn 239

LỜI NÓI ĐẦU

Cuốn sách tham khảo *Thích ứng với biến đổi khí hậu dựa vào cộng đồng* mà bạn đọc đang có trên tay là kết quả hợp tác giữa Vụ Khoa học, Giáo dục, Tài nguyên và Môi trường - Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Tổ chức Hợp tác quốc tế Đức (GIZ) và Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội. Cuốn sách được biên soạn và xuất bản trước hết là để đáp ứng nhu cầu góp phần vào quá trình ứng phó với biến đổi khí hậu ở Việt Nam. Hiện nay, biến đổi khí hậu là một vấn đề toàn cầu, gây nguy hiểm cho con người, hệ sinh thái và tác động toàn diện lên kinh tế - xã hội và môi trường trên khắp thế giới. Việt Nam được đánh giá là một trong những quốc gia bị ảnh hưởng nặng nề bởi biến đổi khí hậu. Trên thực tế, những hệ quả tiêu cực của biến đổi khí hậu ở Việt Nam đã thể hiện rõ trong nhiều lĩnh vực, khu vực khác nhau. Vì vậy, nỗ lực cùng thế giới ứng phó với biến đổi khí hậu là một trong những ưu tiên hàng đầu của Việt Nam. Trong bối cảnh đó, việc biên soạn và xuất bản cuốn sách này thực sự có ý nghĩa đối với quá trình đào tạo nguồn nhân lực nói riêng, góp phần mở rộng tri thức nói chung về ứng phó với biến đổi khí hậu.

Điểm cần nhấn mạnh thêm ở đây là chương trình đào tạo bậc cử nhân hiện nay của ngành Xã hội học và Công tác xã hội thuộc Khoa Xã hội học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội có một số học phần có nội dung liên quan đến biến đổi khí hậu và thích ứng với biến đổi khí hậu, chẳng hạn như Xã hội học Môi trường hay Phát triển Cộng đồng. Không chỉ chương trình cử nhân, chương trình thạc sĩ và tiến sĩ ở Khoa Xã hội học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội cũng có những học phần có nội dung liên quan đến biến đổi khí hậu và thích ứng với biến đổi khí hậu, chẳng hạn như: Thích ứng với biến đổi khí hậu dựa vào cộng đồng; Tổ chức phát triển cộng đồng; Vốn xã hội trong phát triển